

Добрим делом, ПОСТОМ И МОЛИТВАМА

ПРИПРЕМИМО СЕБЕ

да без осуде примимо Свето причешће у току предбожићног поста (од 28. новембра до 6. јануара). При том морамо имати на уму да пост није само уздржавање од неких јела — истински пост је удаљавање од свих злих дела! Стара словенска реч „причестити се” значи: имати удела, учешћа у пречистим и светим Тајнама Божијим, бити „заједничар светиње Његове” (Јевр. 12:10).

„... Господе, смилуј се на ме и опрости ми што сам згрешио

/згрешила/ намерно или ненамерно — речју, делом, свесно и несвесно — и удостоји ме да се без осуде причестим Твојим Пречистим тајнама, ради опроштаја грехова и за живот вечни — ... да ми причешћивање Твојим Светим тајнама, Господе, не буде на суд или осуду, него на оздрављење душе и тела”.

После ове молитве, верни приступају један за другим, са рукама прекрштеним на грудима, и примају божанске Тајне. Свештеник их причешћује и говори сваком причеснику:

„Причешћује се служиолац /служиља/ Божији/Божија (по имену...) часним и светим телом и крвљу Господа и Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа, ради опроштења грехова и за живот вечни”.

За то време сви верни певају: „Тело Христово примите — извор бесмртности окусите!”

Бакон сваком причеснику отире усне убрисом, а причесник целива Свету чашу — путир, и поклонивши се одлази.

„Благодаримо Теби, Владатељу који волиш човека, добротворе наших душа, што си нас и овога дана удостојио Твојих небеских и бесмртних Тајни. Исправи наш пут, утврди све нас у страхопоштовању, сачувај наш живот, учини да нам кораци буду сигурни — молитвама и мољењем славне Богородице и увек — дјеве Марије и свих Твојих светих.

Јер си Ти наше освећење, и славу узносимо Теби — Оцу и Сину и Светоме Духу — сада и увек, у све векове.

Амин.”

Епископ шумадијски Сава причешћује децу у Колумбусу

Христос — обећани Месија

Божић је најрадоснији хришћански празник у години. То је дан кад се у скромној пастирској колибици, изнад града Витлејема, родио Син Божји, Господ наш Исус Христос и Његово рођење објављено и поздрављено песмом анђела: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља” (Лука 1:14).

Долазак Христов у свет био је у више махова најављен од стране старозаветних пророка и других Богом изабраних људи. Њега су називали Месија и цар и Јевреји су Га као таквог жељно очекивали. Они су замишљали да тај њихов обећани Месија треба да буде човек, који ће се ставити на чело свог народа и с Божјом помоћи и са снагом своје армије победити моћног Цезара, ослободити своју земљу римског ропства и свој народ за сва времена сретним учинити. Ти њихови снови срушили су се као кула од карата кад су чули да се Христос одрекао понуђеног Му престола и славе и јасно и недвосмислено изјавио да Његово царство није од овог света. Ова Његова изјава страшно је разљутила и разочарала Јевреје и они су Га прогласили издајником, варалицом и богохулником, па су Га као таквог оптужили, извели пред суд, осудили и на крсту разапели.

Према вечним плановима Божјег промисла Христос је дошао у свет да спасе род људски од греха и смрти. Он је дошао да нам са светлим примерима свог сопственог живота покаже како треба да живимо, те да бисмо заслужили да се зовемо „деца Божја” и наследимо царство, које нам је наш Творац припремио још пре него што је свет постао. Христос је био и Бог и човек. Као Бог Он је био свемогућ и свезнајући, а као човек безгрешан и савршен. Он је волео Оца свог небеског, а волео је и грешног човека и ту своју неизмерну љубав на сваком кораку потврђивао, како речима тако и делима.

Проповедајући своју Божанску науку Христос је детаљно објаснио у

чему се је састојала Његова улога као Месије и Божјег изасланика. Он није дошао у свет да се бори против Цезара, већ против једног много опаснијег непријатеља људског — греха. Он није дошао да обара владаре, мења друштвене системе и реформише људске установе; он је дошао да реформише и промени човека. Он није дошао да диже буне против земаљских власти, већ нас је учио да дамо цару царско а Богу Божје. Он није дошао да реши све наше животне проблеме, већ да нас научи како да те проблеме сами савлађујемо. Нама, Његовим следбеницима, Он није обећао лак и угодан живот и земљу, у којој само мед и млеко тече; Он нам је обећао крст на земљи и вечни живот у царству Божјем за оне који то заслуже.

Зашто Бог није нашао неки други пут и начин да помогне грешном човеку у борби против греха, већ је послао свог јединог Сина да за нас грешнике страда и тако велике жртве поднесе? Ово питање поставили су познатом америчком беседнику Били Греам-у (Billy Graham) и он је на исто одговорио једном кратком причом из његовог личног живота.

Према тој причи, кад је Били био 10 година стар он је једног дана кренуо у шетњу са својим оцем кроз оближњу шуму. Његов отац, не обраћајући пажњу куд иде, стао је случајно на мравињак. Под тежином његовог тела његова је нога потонула у мек мравињак и направила доста велико удубљење у њему. На хиљаде мравца појурило је истог момента да поправља своју оштећену кућу, да отворе своје блокиране пролазе и ходнике и своја јаја пренесу на сигурније место. Били је посматрао овај њихов рад и било му је жао што су тим малим и невиним створењима тако велику пакост направили, па је запитао оца: да ли постоји било какав пут и начин да њих двојица помогну мравима да своју кућу што брже и лакше доведу у ред? Отац је на то одговорио: „Сине, једини пут и начин да човек помогне мравима био би да и сам постане мрав.” На крају ове своје приче Били закључује да је наш премудри Творац послао свог Сина у овај свет да помогне грешном човеку и да је сматрао да ће Његов Син ту своју

мисију најуспешније свршити ако и Он сам постане човек, а то значи један од нас.

Многобројне странице историје људске испуњене су именима и заслугама појединих великих људи, који су са својим добрим и племенитим делима задужили човечанство. Сваки од тих људи поседовао је извештај изванредан дар Божји, кога је користио у својој служби Богу и ближњем свом, као и извесну племенитост срца, која је изазивала наше дивљење и поштовање. Али ни један од тих људи није био без неке мане, или недостатка. Једино је Христос као човек био савршен и живео животом који се може савршеним звати.

У овом свету има много религија. Највећи део тих религија производ су човековог интелекта. Да би човек разумео неке од ових религија он мора да буде високо школован човек и у неким случајевима и философ. Са Хришћанством то није случај. Суштина наше Хришћанске религије је Христос и ми немамо никаквих тешкоћа да нашу религију објаснимо странцу. Сасвим је довољно да му испричамо живот Христов па смо му све рекли, а живот је Христов толико прост да га и мало дете може лако разумети.

Са својим доласком у овај свет Христос је васпоставио један нови и много приснији однос између човека и Бога. Он нас је учио да ако упознамо Њега да ћемо упознати и Бога. Он Каже: „Ја и Отац једно смо” (Јован 10:30); „Који виђе мене виђе Оца” (Јован 14:9). Та блискост коју је Христос васпоставио између човека и Бога испољава се свакодневно у животу нас Хришћана. Кад год се осетимо уморним, обесхрабrenим и разочараним и отпочнемо клети судбину што није имала више милости према нама, ми се увек сетимо да је животна стаза Сина Божјег била још много трновитија него наша. Његова Божанска мисија у овом свету, према оцени његових савременика, завршила се је тоталним неуспехом. Елита Јеврејске нације посматрала је Његов рад са потсмехом и потцењивањем. Он је доживео да Га изда један од Његових најближих. Он је осетио сву пакост, мржњу и освету оних, који су једва чекали да га што пре уклоне с овог света. Кад год се ми у овом свету нађемо усамљени, кад наша животна стаза постане стрма, каменита и трновита, а наше бремене толико тешко да се више не да

носити ми охрабрење и утеху налазимо у Христу и нашој вери да наш Бог није нека апстрактна идеја, већ је то Бог, који осећа, зна, разуме и воли, то је Бог кога смо упознали кроз Христа.

Са каквим је успехом Христос, као Месија, извршио своју улогу у овом свету нека нам као одговор послужи изјава једног рабина, који је највећи део свог живота провео као професор једне јеврејске богословије. По његовом казивању, један од његових студената поставио му је једног дана ово питање: „Ми нисмо признали Христа за обећаног Месију, већ смо Га прогласили варалицом, осудили и разапели. Према томе ми још увек очекујемо правог Месију да дође. Да ли то треба да значи да ми верујемо да ће тај прави Месија, кога очекујемо, кад једног дана дође у свет, бити у стању да живи једним светијим и богоугодним животом, него што је Христос живео, да са више љубави и ревности служи Бога и свог ближњег и да иза себе остави лепше и светлије успомене, него Христос, Кога смо ми осудили и разапели?“ Овај стари рабин често је причао о овом случају и није се устручавао да призна да му је ово било најтеже питање, са којим се је у својој професорској каријери сусрео.

Прота Радиша Пурић

Алекса Шантић

Родио се Спас

Ви, који сте посред таме
Сваке ноћи, сваког данка,
Па лијете сузе саме
У невољи без престанка,
Ви, над којима пак'о гори
И пуцају муње јада:
Подигните чело гори —
Пропјевајте пјесму нада,
Нек' захори глас:
„Родио се Бог и Спас!”

Родила се звјезда она,
Што ће нове вјере дати
А с Божјега сјајног трона
Благослов је вјечни прати,
Родио се живот нови
Да животом живот даде,
Па дух, што незнањем плови,
Да истини дић' се знаде.
Појте један глас:
„Родио се Бог и Спас!”

БОЖИЋ — 1984.

Ослобођење од смртнога страха

СИН БОЖИЈИ ЈЕ ДОШАО
„ДА ИЗБАВИ ОНЕ КОЈИ СУ
СТРАХУЈУЋИ ОД СМРТИ
ЦЕЛОГА ЖИВОТА БИЛИ У
РОПСТВУ”
(Јевр. 2:15).

На самом почетку Исусове историје еванђелисти Матеј (4:16) и Лука (1:79) се позивају на речи пророка Исаје (9:1—2), којима је наговестио да ће „онима што седе у земљи и сенци смрти синутти светлост”. Људе, који седе у религиозном мраку, Бог ће обасјати са висине и упутити их на прави пут, пут мира и блаженства, у ком неће бити страха од смрти. Ово Исајино пророчанство испунило се појавом Месије — Спаситеља — Сина Божијег. Он је та светлост, која је засијала у тмини смрти која је покривала људе.

Откуда смрт? На ово питање даје одговор апостол Павле у Посланици Римљанима (6:23): „Смрт је плата за грех”, и у Првој посланици Коринћанима (15:56): „Жалац смрти је грех”. Чим се човек стави у службу греха и почне да се противи Божијој вољи, за ту борбу бива кажњен смрћу. Јер кад се грех као жалац (жаока, бодеж) смрти зарије у човека, одмах излива у њега отров смрти. И уколико се отров греха више шири у човечијој природи, утолико се човек више удаљава од Бога и све више тоне у смрт. Тако је „посредством једнога човека (Адама) грех ушао у свет, а грехом смрти, па је смрт прешла на све људе, јер су сви згрешили” (Рим. 5:12) — сви сем Исуса Христа. Један човек, Адам, је посредни узрок греха и смрти.

Бог је човека одредио за добро, благодат и бесмртност, али је овај својим грехом, падом, изгубио своје натприродне дарове и навучао смрт на себе и све који ће се од њега, као родоначалника, родити. Адамовим грехом ушао је у човека и свет један нови активни принцип, који се противи Божијој вољи, промислу, и успоставља власт нижега над вишим, пре-

власт тела над душом. Тако „пропадљиво тело тлачи душу — овај земљани шатор притискује ум бременим мислима” (Мудр. 9:15).

Последица греха је смрт тела и душе, јер грех и смрт су нераздвојни појмови; смрт је доказ да грех постоји. Што је смртност прешла на све људе значи да је и греховност општа. „Грех се зацарио у смрти” (Рим. 5:21), и „Смрт је царовала од Адама до Мојсија и над онима који нису згрешили сличним преступом као Адам, који је слика будућег Адама” (Рим. 5:14).

Оно што се односи на Адама важи у супротном смислу за Исуса и то у много већој мери. Упоређујући Исуса Христа са Адамом, апостол Павле хоће да изрази јединство Цркве. Ово поређење је његова оригинална идеја. Адам и Христос су два родоначалника, два историјска периода човечанства, јер оно што је сваки од њих учинио прелази и на њихово потомство (1. Кор. 15:22; Рим. 5:19). Један је на челу грешника, свеопште људске греховности, а други на челу праведника. Јединству грешног човечанства насупрот стоји јединство **новог, препорођеног човечанства**, које је Црква Божија (1. Кор. 15:47). У Христу, новом Адаму, Црква има свој основ. Он је њена глава и основ њеног јединства.

Апостол Павле наглашава да су сви згрешили и то своје тврђење доказује општом смртношћу, која је последица греха. Бог је у рају дао човеку заповест и рекао му да преступање те заповести повлачи за собом смрт као казну. Исто тако Бог је објавио своју вољу у Мојсијевом закону и дао на знање да је смрт последица греха. А са смрћу је нераздвојно везан и страх „који има казну” (1. Јн. 4:18). Од тога страха ослобађа једино Христос. „Нисте примили ропског духа — да опет страхујете, него сте примили Духа усиновљења, којим вичемо: Ава, Оче!” (Рим. 8:15).

Својим оваплоћењем, а нарочито својом искупитељском смрћу Христос је не само победио смрт, него је ослободио страха од смрти, који на људе делује тако да се они стварно осећају као робови смрти. Многобошци и Јевреји подједнако су осећали ужасавање од смрти. Ослободити људе страха од смрти, оне који су бојећи се од смрти постали робови смрти, била је друга сврха Христовог оваплоћења.

Др Емилијан Чарнић

Бежање од смрти

„Смрти, где ти је жалац“
(1. Кор. 15:55)

Смрт је у једну руку природна ствар за човека, а у другу и неприродна. Природна је, јер свако ко је рођен мора и умрети. Свето писмо вели: „Људима је одређено да једном умру, а затим — суд.“ (Јеврејима, 9:27). Но, према ономе што знамо из библијске историје људског рода, првобитно није било тако; човек је био створен за бесмртност. Смрт није била у Божијем створитељском плану; а исто тако није био ни грех. Створитељ није саздао човека нити као грешника нити као светитеља, већ га је створио са слободном вољом. А слобода воље садржи могућност и једнога и другог, то јест, да човек буде, по својим делима, било светитељ, било грешник. Смрт је дошла као последица греха. У Посланици Римљанима читамо:

„Стога, као што је посредством једнога човека грех ушао у свет, а грехом смрт; тако је смрт прешла на све људе, јер су сви сагрешили.“ (5:12). Мало даље у истој Посланици стоји: „Смрт је наплатила за грех, а благодатни дар Божији је вечни живот у Христу Исусу Господу нашем.“ (6:23).

Отуда, ето, смрт је за човека неприродна, што нисмо створени да умремо већ да будемо бесмртни; а с друге стране, јер је Господ и Спаситељ наш, зван „Други Адам“, својом смрћу нашу смртну пресуду за грех укинуо и поново нас поставио у достојанство првобитне бесмртности. У Посланици Колошанима читамо речи које нам крепе веру и наду:

„Када сте у крштењу с њиме (Христом) сахрањени, у њему сте заједно с њиме васкрснути вером у делотворну силу Бога који је њега (Исуса) васкрсао из мртвих. И вас, који сте били мртви због преступа и обрезања ваше плоти, оживео је заједно с њим, опростивши вам све преступе на тај начин што је избрисао обвезницу која је својим одредбама била против нас и уклонио је приковавши је на крст“ (2:12—15).

Умиру и верни и неверни, хришћани и нехришћани, али са великом разликом. Хришћани умиру са поверењем у реч Васкрслога Господа, који нам је рекао пред своју телесну смрт:

„Нека се не узнемирује ваше срце; верујте у Бога и верујте у мене. У дому мога Оца има много станова; а да није тако, зар бих вам рекао: идем да вам припремим место, ... да и ви будете где сам ја“ (По Јовану, 14:1—3).

Ове свете речи изговорене на општајној вечери (Тајној вечери), треба придружити многим другим које је изрекао наш Господ ради нашега охрабрења у вери и нади; тако да смрт телесна није само одвајање душе од тела, већ и рођење у нови живот. Отуда су његови следбеници, на првом месту апостоли па после безбројни други у свим вековима, међу њима и хиљаде оних наше крви и рода, умирали јуначки, имајући тврду веру да иду у загрљај своје Спаситељу, који им је рекао за време своје земаљске месијанске мисије: „Где сам ја, онде ће бити и мој слуга“ (Јован, 12:26).

Свети апостол Павле у својој Другој посланици хришћанима у Коринту изражава своју дубоку увереност у обећани живот у заједници са Христом. Он тело зове „шатором“ и „земаљском кућом“. Смрт телесну назива „изласком из туђине“. Вечни живот са Господом зове „небеским станом“ нашим, „зградом од Бога, вечном кућом на небесима, која није људском руком саграђена“. „Ми — вели — који смо у „шатору“ уздишемо и чезнемо да се обучемо у свој небески стан“ (Види: 2. Кор. 4:16 — 5:10).

Но, има нешто данас што је ван сваке мере у тој бризи за тело, а по цену занемарења важнијега дела нашег бића — душе. Да се живи дуго, што дуже, модерни човек чини данас напоре веће него икада. Литература о дијети, телесним вежбама, трчању километрима сваки дан, те узимање разних препарата итд. имају велику примену а све у циљу дужег живота на земљи. У случају болести, чак и када је очевидно да тело није кадро више да живи и функционише ни на минималном нивоу, живот се одржава — по цену великих мука и трошкова — вештачким средствима. Последње дане, некада и недеље, болесник проводи сав у неким жицама и најлонским тубама, уз болничку негу цело време, а да сам није свестан шта се с њим дешава! Природно, најближи желе да га имају са собом што дуже.

Но, није ли ту очевидан један елеменат тешког незнања — очевидан недостатак вере у оно што је Небески Отац дао кроз оваплоћење Свога Сина, Богочовека Христа? Растанак није ни у ком случају, како

каже Шекспир „слатка туга“. Растајак је, богме јоште како, горка туга! Но, за правога хришћанина који испраћа свога блиског сродника или пријатеља, та је туга обеснажена извесношћу да је смртни растајак с друге стране и састанак. Састанак је са Христом, са раније отишлим од нас сродницима и пријатељима, испуњење хришћанске напе и остварење циља свих хришћанских трудова, подвига и подношења неправди у овоме свету Христа ради, у служењу Њему! Јесте, застрашујуће је осећање одласка у свет нови, савим другачији од овога који знамо. Само, онај који може да прихвати речи Христа Спаситеља: „Нека се не узнемирује ваше срце, верујте у Бога и у мене верујте“ (Јован 14:1,27), а ко уз то умире са Светим „напутијем“, тј. Светим причешћем, тај је спреман за пут из егзила (изгнанства) — кући, к Оцу и Створитељу, који је пун љубави и који у тој љубави „даде свог Сина Јединородног, да сваки који у њега верује не пропадне, него да има живот вечни“ (Јован 3:16). Јест, смрт телесна, „скидање шатора“, скидање пропадљивог да би се обукло у непропадљиво јесте неизбежно, али је „жалац“ (жаока, бодеж) смрти ишчупан.

Ако се подсетимо у каквом страху и са каквом ноћном мрором су очекивали смрт до Христа, било Јудеји, било Јелини (Грци) онога доба. Каква је била ужасна жаока њихових предсмртних помисли!

Јелинскоримска митолошка паганска вера је описивала смрт као одлазак душе (а она је замишљана као сен lika умрлог) у подземни свет, у вечиту таму, место звано Ад (Хадес), то јест пакао. То место је замишљано као царство злог божанства Хадеса или Плутона и његове царице Персефоне са којом он рађа ужасне фурије, зле виле које гоне људска бића. То место је замишљано као одвојено од осталог земаљског света са пет живих река: Стикс (гнусоба), Ахерон (јад), Кокитос (јаукање) и Лета (река заборава). Душе као сени, али свесне себе, прелазе у Ад преко реке Стикса, где их скелом превози похлепни „скелеција“ Харон, коме морају да плате „возарину“ сребрним или златним новчићем који им се у ту сврху ставља у уста пре сахране. Замислите, какав ужас хвата живе који гледају тај драматичан акт, симбол ужаса коме иду сви у сусрет! Кад су једном стигли у Ад, душе — по јелинском веровању — више никада отуда не излазе, јер ужасни чудовишни троглави пас са змијским репом, Кербер, чува прилазе и прелазе из Ада! Када Павле Апостол пише

коринтским хришћанима о „жалбу смрти” — он зна добро какав је у мислима бивших многобожаца био појам и осећај, не толико умирања, већ загробног живота!

Ни они хришћани који су раније били мојсејевски јевреји нису имали много лепшу слику „невидљивог света” који се у старозаветној Библији назива „Шеол”, „Гехена огњена”, „Пакао” и, чак по грчкој терминологији, „Хадес” (тј. Ад). Као и код прехришћанских Јелина и код древних Јевреја налазимо веровања да је пакао негде испод земље. На пример у Књизи бројева читамо, како је Кореј, заједно са другим бунтовницима против Мојсеја, Датаном и Авиро пропао на ужасан начин: „Земља се отвори под њима и отвори уста своја и прогута их са свим што беше њихово и сдоше у Шеол (Пакао) живи” (16:31—32). Умрли тамо пребивају, према старојеврејском веровању, као сенке, у немоћи, апатији и забору. Они су умукле сенке своје бивше личности које више не могу да говоре с Богом, нити му се могу молити, нити га богослужити. „Избави, Господе, душу моју; спаси ме по милости својој — вели Псалмист — јер у смрти нема ко да те спомиње; у аду ко ће те славити?” (Псалам 6:3—5).

У напору да побегну од смрти и да се некако обукну у бесмртност и избегну страхоте Ада, египатски цареви су се „обезбеђивали” грандиозним гробницама, у пирамидама и са огромним златом и разним потребама које су их тамо очекивале, као да се овај живот просто наставља на исти начин, те се и храна, и посуђе, и новац стављаху у те тврђаве-гробнице, све не би ли се некако побегло од смрти! У Грчкој, у граду Елеусису практиковане су „елеусијске мистерије”, некакви тајанствени обреди, који су имали за циљ вечни живот негде ван Ада (Хадеса)!

Данас тога нема, али има у посветовњачкој „култури” нашега времена, које неки називају „после-хришћанско време”, разних начина бежања од смрти. Неки траже излаз у хигијени, у медицини, у брижљивој исхрани, и напослетку у вештачком одржавању даха чак и кад је очевидно да је смрт освојила све позиције и тело не служи више као инструмент манифестовања душе. Неки опет настоје да живе по начелу онога „безумника” из Христове приче у 12. глави Лукина Еванђеља: „Почивај, једи, пиј, уживај”. Међутим, игнорисањем се смрт неће избећи! Рецимо, да неко успе да продужи овај живот до преко сто година, и у здрављу. Но, пре или после, она ће доћи. Отуда је свако „бежа-

ње” залудно занимање, узалудно и непотребно! Кад је Апостол писао напред наведене речи о овој теми, он није веровао — он је знао, шта пише, јер је имао лично искуство са васкрслим Господом. Цео његов живот у хришћанству је једно велико сведочење о личном доживљају са Христом.

Ето, отуда Црква чита при сваком опелу део текста из Посланице Солунјанима (1. Сол. 4:13), да *хришћанима не доликује да „тугују као они који наде немају”*! И ми умиремо, и не верујући умиру. Разлика је у томе, ми умиремо да бисмо се „родили” у нови живот и — за нас — у нови свет. Ми идемо „кући”. Ми идемо у сусрет највећој љубави, љубави Оца који нас толико воли „да је Свога јединородног Сина дао, да сваки који верује у Њега не пропадне, него да има живот вечни” (Јован 3:16). У ствари, после Васкрса и поведана апостолског, свако ко је чуо о Христу бира сам себи место и одређује своју вечну судбину: Ономе ко жели да овде живи без Христа, томе ће се и тамо дати како је желео — да буде далеко од Њега. А убеђени хришћанин зна, да је једино успешно „бежање од смрти” — бежање ка Христу!

Рајко Обрадовић

Признајем Господе

О Господе, Оче сиромашних, признајем

да видех неправду и би ми жао, уместо да пружим руку свом малом брату.

Признајем да видех беду и као одговор на њу дадох Твојој деци изношено одело и мало хлеба, а не пробудих своју савест на дело љубави.

Признајем, да видех глад и не викнух, не викнух на Твоју гладну децу, а моју гладну браћу, не викнух до великих и моћних.

Признајем да не пристах и да оскудевам, да и ја некада будем гладан.

Не, ја бежах увек сит, као и сви сити и задовољан као и они.

ПРИЗНАЈЕМ ГОСПОДЕ!

(С француског М, М, В.)

Развој монаштва и стварање монашке организације

У раној хришћанској Цркви долазак Царства Божијег се повезивао, како то богослови кажу, са есхатолошким временом, односно са крајем времена и постојања. Али када је цар Константин примио хришћанство и прогласио слободу хришћанске религије и, нешто доцније, када је цар Теодосије I признао хришћанство за једину дозвољену религију царства, које се тада поистовећивало са „васељеном”, многи хришћани су у одушевљеном заносу сматрали да је Царство Божије остварљиво и у овом свету, оваквој држави и животу. Могуће га је, мислили су, постићи политичким средствима.

Међутим они најбољи међу хришћанима, који су, живећи у пустињама и гудурама, тражили директан сусрет са својим Господом, још од времена гоњења имали су другачије мишљење. Сматрали су да је ново друштво са својим овоземаљским благодетима, без страдања и мучеништва, кочница за хришћанско духовно уздизање и коначно спасење. Они су тврдили да треба постојати само за Бога и у Богу и живети само од Његове благодати. Ти, који су себе сматрали за праве следбенике Христове, одрицали су се имовине (сиромаштво, свога тела и оснивања своје породице (безбрачност) и, на крају, свога сопственог ЈА (послушност). Неки се овом предају у већој, а неки у мањој мери. Уосталом, ни у Еванђељу није постављена нека апсолутна норма и мера. Само опом „који то може да разуме” (Мт. 19:12) саветује се потпуно предавање.

Групе подвижника, усамљеника — отшелника из овог света, постају све бројније. Ове заједнице су на очигледан и убедљив начин показивале да Божије Царство још није дошло. Оне су биле подсетник византијском друштву да између Бога и света не може да буде стварне и сталне „симфоније” (сагласја). Отшелници су били сведоци поларитета и судара између Царства Божијег и царства цезаровог.

Развој раног монаштва се може најбоље пратити преко живота и ра-

да најистакнутијих светих људи који су се истакли и одиграли важну улогу у његовом формирању. На Истоку су то св. Антоније Велики, св. Пахомије, Шенута из Атрипе и св. Василије. На Западу су Јован Касијан, св. Јероним, св. Бенедикт и Блажени Августин.

Св. АНТОНИЈЕ, рођен у Египту, је прва доминантна фигура у раном монаштву. Њега сматрају „оцем монаштва“, иако он није био први делатељ на овом пољу. Било је много других претеча хришћанског монаштва, који су живели недалеко од египатских села.

Од њих је Антоније, како сам каже, „примао савете“. Ови рани подвижници нису знали за „далеке пустиње“. Тек је Антоније отишао у „унутарњу пустињу“. После двадесет година усамљеничког живота Антоније је увидео потребу да некако организује, усмери и духовно руководи монасима, који су се подвизавали разасути у ближој и даљој околини. Антоније је поставио организацију која се заснивала на добровољној основи. Сваки подвижник је могао да је прихвати или не прихвати. Међутим, чувен због својих подвига и врлина, Антоније је имао велики утицај, не само у „пустињи“ него и на савременике и „наговорио је многе да изаберу пут усамљеничког живота“. „И тако, од овог тренутка се појавише и манастири, чак и у планинама. Људи склонии размишљању о духовним стварима, напуштали су градове свог свакидашњег живота. Од пустиње створише нови град и уписаху се у грађане неба“.

У египатским пустињама, са топлом и сувом климом и прородним пећинама у суседним брдима, нашло је идеално пребивалиште на хиљаде монаха. Само на Нитријској планини било је у то време око пет хиљада монаха! Они су живели различитим начином живота. Сваки је себи постављао своје сопствено правило и одређивао свој начин подвизавања (тј. одрицања од свих уживања а ревновања у хришћанским врлинама).

Други корак у правцу побољшања организације, учинио је ПАХОМИЈЕ (292—346), оснивач општежителства — тј. живљења у монашкој заједници. Општежителство, за разлику од усамљеничког, отшелничког или анахоретског монаштва, је организована заједница у којој сваки монах има своје задужење у заједници и подвргнут је заједничкој дисциплини. Пахомије је основао свој први манастир у Тавени 323. год. До своје смрти је основао девет мушких и два

женска манастира, који су своје чланове рачунали у десетинама хиљада. Пахомије је први поставио монашка правила, којима је регулисао живот у манастиру. Основна идеја његових правила је била да се установи основни заједнички просек монашке дисциплине и подвига, који могу да изврше сви монаси, а затим да се појединци подстичу на подвизавање изнад постављеног просека, сагласно њиховој жељи и моралној снази.

Најважнија личност у египатском општежителству, после Пахомија, био је Шенута из Атрипе (348—466). Био је изванредан организатор и писац на коптском језику. У његовим правилима, одступајући од Пахомија, предвиђано је да сваки монах потпише писмену обавезу о извршавању предвиђених правила.

Треба напоменути да је ово рано општежителство имало карактер велике, организоване армије, а не интимне духовне породице, на што је монашке заједнице усмерио св. ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ (330—379).

Св. Василије је први зачетник истинитог источног монаштва. Са својим правилима он је увео идеју о малим монашким заједницама од тридесет до четрдесет монаха и ставио је велики нагласак на васпитање и културу.

Монашки покрет се веома рано и брзо проширио по областима целог Средњег истока. Према историчару Созомену, монаси су могли да се нађу и у Горњој и у Доњој Сирији. Према неким научним твђењима, сиријско монаштво је још старије од египатског. Крајем четвртог века монаштво се развило на Синају, у Јерменији, Персији и Месопотамији.

Иларијон, Евстатије и Харитон су били зачетници монаштва у Палестини.

У свакој црквеној области и у сваком времену, монаштво је одиграло позитивну улогу у чувању и ширењу православне вере. Углавном сви велики светитељи и црквени оци и рани писци Цркве, у првим вековима, били су или монаси или веома блиски монаштву.

Под утицајем овог „источног“ монаштва, развијало се монаштво у свакој помесној Цркви или народу који је бивао просветљен и просвећен Христовом светлостју преко православне Византије. Са примањем хришћанства, помесне Цркве су примале готову и организовану форму монаштва, коју је поставио св. Василије, обогатљујући је, понекад, својим специфичностима и подвижничким строгостима. Тако су се појав-

љивали „столпници“, монаси који су свој живот и подвиг практиковали на високим стубовима, „затворници“, „неспавачи“, јуродиви ради Христа и сл.

Овом приликом треба да се напомене и то да је Црква увек била доволно широка да у свом крилу има и аскете, који теже или су близу савршенства, а исто тако и мале и слабе, којима је нужен подстицај и помоћ. Христос је и за њих био распет. Према томе, Црква је с једне стране подстицала тежњу за савршеношћу преко монашког подвига, а с друге стране је увек била спремна да свом својом љубављу обухвати све људе. Ова двојност није била противна, него саставни део њене неисцрпне љубави. Од свог постанка се Црква бранила од опасности да постане уска. Она је знала да оног часа када појединац или група у Цркви почне да инсистира да „еванђелски савет“ прогласи за опште обавезни закон за сваког хришћанина — раба се јерес. Тако је било у старини, тако је и данас. А св. апостол Павле је рекао да свако остане у оном стању у којем га је затекао Божији позив (1. Кор. 7:20).

Ово је кратки осврт на рано хришћанско монаштво. Као инспирација оно је преживело кроз векове многа искушења али је остало способно да се суочи и са савременим светом, да му да нове подстреке и одушевљење. Оно је и данас инспиратор новог духовног буђења и поновна опомена да између Бога и света нема „симфоније“.

Јован Олбина

Монах и манастир

Термин „монаштво“ означава институцију која установљава и регулише аскетске и социјалне услове религиозног живота у заједници или у контемплативној „усамљености“. Термин долази од грчке речи „монахос“. У основи ова реч значи „једини“, „само један“ или „усамљен“ — дакле: усамљеник. Доцније, изгледа почетком четвртог века, реч је почела да означава појам „религиозан“ и „побожан“ тј. онога који живи монашким животом, чак и у случајевима када живи у заједници, односно са осталим светом.

Хајде за мнош!

Позив Сина Божијег „Ако хоћеш да будеш савршен, или продај све што имаш и подај сиромасима; и имаћеш благо на небу; па хајде за мнош” (Мт. 19:21), нашао је одјека у души младога студента теологије Вукомира Шкундрића, који је, преиспитавши себе, дошао до закључка да ће најбоље да послужи Господу, Његовој Цркви и своје спасењу, ако остави овај варљиви свет, узме крст свој и пође за својим Спаситељем. А таквим Спаситељ обећава велику награду у Своје вечном Царству: „Сваки, који остави кућу, или браћу, или сестре, или оца, или матер, или жену, или децу, или земљу, имена мога ради, примиће сто пута онолико, и добиће живот вечни” (Мт. 19:29).

Вече 21. октобра у манастиру Грначарици, остаће у трајном сећању свима онима који су учествовали или присуствовали чину монашења младога студента, сада јеромонаха Филимона, који је те вечери отворио срце Господу своје и завапио му:

„Похитај да ми отвориш очинско наручје, разврати сам истрошио живот свој, Спаситељу, не презри сада осиротело моје срце, које упира поглед на непотрошено богатство Твога милосрђа! Јер Теби, Господе, у умилењу вапијем: сагрехих, Оче, небу и Теби”.

Док се певао овај тропар у манастирској цркви, из паперте, младог студента је повео игуман Павле (Михајловић), духовник овога манастира,

Архијереју који је, са царских двори посматрао кандидата који је, метанишући стао на долеју; тада га је упитао:

— Што си дошао, брате, припадајући к светом жртвенику и к светој дружини овој?

А он клањајући се одговори:

— Желим живот испоснички, Преосвећени владико.

У овом часу у мислима и души младог кандидата одзвањале су речи Господа који говори: „Ходите к Мени сви који се трудите и који сте натоварени, и ја ћу вас одморити. Узмите јарам мој на себе, и научите се од мене, јер сам ја кротак и смирен срцем, и наћи ћете покој душама својим” (Мт. 11:28—29).

Цео чин мале схиме Преосвећени је извршио на српском језику, што је још потресније и упечатљивије деловало на све присутне.

Младом јеромонаху, о. Филимону, који се одрекао свих пролазности овога света, ради вечних непролазности, који је узео крст свој и пошао за Господом својим путем који води у вечни живот, желимо му да га Господ ограда силом Светога Духа Свог, да никакво вражије лукавство не би могло утицати на њега, да му дарује трпљење, да Господу непрестано угађа, приносећи му трудове своје младости, а за које ће га Свеправедни Судија целе васељене — штедро наградити у незалазни дан Господњи.

о. Д. М. С.

Реч „монахос” се значењем монах, први је употребио свети Атанасије у свом делу „Живот Антонија”. Атанасије је такође употребио и термин „манастир”, мада, је у „Животу Антонија” овај термин требало схватити као — усамљеничка ћелија, а не као боравиште групе монаха, какво му је значење дато у доцнија времена. Изрази „монах” и „манастир” појављује се и у делима неких других светих отаца и раних црквених писаца (код Паладија, св. Василија и у списима св. Нила). Израз „моне” у значењу „боравиште”, „стан” упо-

требљавао се и у односу на усамљеничку ћелију или манастир.

Живот монаха или монахиња називао се „монашки живот”, а у сириском језику „абилутха” (аббилоутха), што значи „тута”.

Латини су узели грчке изразе, тј. „монахус” и „монастериум”. Тек од средњег века уобичајенији је назив „кластрум” или „кlostер” са значењем „затвор” или „затворена кућа” (од лат. глагола „клаудо” — закључати и од „клаустра” — затворен ограда простор.)

ПРАВОСЛАВЉЕ У СВЕТУ

Албанска

АУТОКЕФАЛНА

ПРАВОСЛАВНА

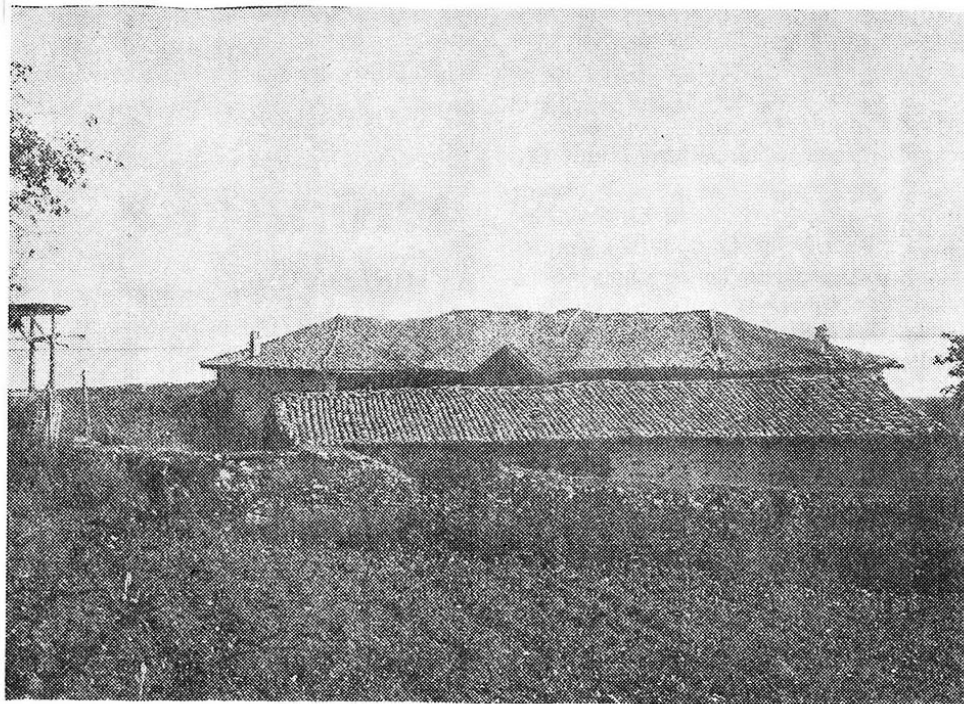
црква

Историјски пресек

У областима данашње Албаније хришћанство је почело да се шири веома рано. Према предању, апостола Павла, на свом путу за Рим, заставио се у луци Драч и ту је проповедао и крштавао. Предање се ослања на изјаву самог Апостола кад каже: „Од Јерусалима па наоколо све до Илирика испуних еванђељем Христовим” (Римљ. 15:19). Међутим историјски трагови хришћанства у овим областима потичу из другог века. У римском мартирологију се помиње епископ Драча св. Астио. Постоје подаци да је 449. године Драч, раније седиште епископа, постао седиште архиепископије Нови Епир, којој је било потчињено седам до осам епископа. Скадар је у шестом веку био центар архиепископије Превалентине, са три до пет епископа.

Године 395. римска империја је била подељена на два дела: на Источно и Западно Римско Царство. При тој подели, Албанија је, у погледу државне администрације, остала у источном делу царства, дакле, под Константинопољем, а црквено је била подређена јурисдикцији Рима.

Без обзира на то што је Рим настојао да ове области веже за себе, утицај Константинопоља (Цариграда) је био знатно јачи. Стога је византијски цар Лав III царским указом области Илирика и јужне Италије и црквено одвојио од Рима и потчинио их јурисдикцији цариградског патријарха. Ипак треба подвући да је пресудну улогу у овом акту одиграла политика. Наиме, Рим је у то време био православни, а Исток јеретички, иконоборачки. Византијским царевима је иконоборство било саставни део свакодневне политике, који су настојали да наметну и православноме Западу. Када у томе нису успели другим средствима, прибегли су сили: потчинили су Илирик источном делу царства и наметнули су иконоборачку јерес.

Манастир Св. Јована Владимира у Елбасану

После „великог раскола“ од 1054. године и деобе Цркве на источну и западну, северни делови Албаније су поново потпали под црквену јурисдикцију Рима. Међутим, на Балкану се појављује још један народ — Словени. Њих је христијанизирао Константинопољ, под чијом су и црквеном управом били. Они су вршили на Албанце велики утицај и ови су масовно прелазили у православље. Као пример, Рим је у тим областима ангажовао велики број мисионара из редова доминиканаца, бенедиктинаца и фрањеваца. Успех није изостао. Неке области су биле „поновно придобијене за римокатолицизам“. Створила се, у извесном смислу, поларизација: *средње и јужне области Албаније су биле, углавном, православне, а северне — римокатоличке.* (На југу живи албанска етничка заједница Тоске, а на северу Геге.)

На верску ситуацију није могла бити без утицаја и чињеница да је српски цар Душан био покорио Албанију и узео титулу албанског краља. Све до турске инвазије, без обзира на повремени велики утицај Млетачке Републике, Албанци су чували српске обичаје и законе.

Исламизација

Турци су запосели Албанију 1467. год. Од тада па све до прошлог века, вршена је интензивна исламизација, не-

кад са већим, а некад са мањим успехом. Римокатоличко становништво, подстицано од Млетачке Републике на побуне и устанке, било је на првом удару. Православни хришћани су масовно и присилно исламизирани у осамнаестом веку. Русија је у своја два рата против Турака (1768—1774. и 1787—1791) преко својих агената дигла на устанак православне народе на Балкану. Устанак у Албанији је био угушен. Многи су устаници на руским бродовима побегли у Русију и населили се на Криму, Одеси и њеној околини. У Албанији је дошло до освете на становништву које је остало и до присилне исламизације. Грчки културни центар „Нова академија“ у јужној Албанији у месту Мосхополису, био је 1789. до темеља разрушен. Исламизација је поновљена крајем осамнаестог и почетком деветнаестог века, када се Али-паша Тепелена био одметнуо од султана и у Јањини образовао своју власт, која се протезала и на јужне области Албаније. Да би придобио становништво, које је у основи било православно, Тепелена је почео да подиже православне цркве и манастире, да уводи грчки језик као званични језик администрације, да се у школама и албански језик пише грчком азбуком и сл., али становништво је окренуло леђа овом силнику и остало верно централној власти. Али-паша је војском уништио или исламизирао све оно што није било кадро да избегне на јонска острва. Православна насеља Сули и Химера су престала да постоје као таква. Сви који нису потурчени, продати су као робље (1803. г.).

Јелинизација (грцизирање)

Када су се Грци ослободили од Турака, користили су политичку ситуацију и слабост централне власти у Цариграду, на то да прошире свој утицај на суседне регионе — северни Епир односно јужну Албанију. Под изговором да у крило матере Цркве враћају оне које је присилно потурчио Али-паша Тепелена, вршили су јелинизацију области. Хришћанска Европа је била на њиховој страни. Албански библијски текст је тада штампан грчком азбуком и навелико пирен у наведеним областима. Долазило је и до сукоба.

Данашњи албански моћници, правдајући свој званични и присилни атеизам, често се позивају на наведена историјска збивања и истичу парољу да је „религија Албанаца албанизам“.

Попис из 1938. године

Према попису становништва из 1938. год. од 1.100.000, колико је тада било становника Албаније (данас их је 2,6 милиона), 69% су били муслимани, 20,7% православни и 10,3% римокатолици.

Враћајући се од ових последњих познатих званичних података о верској припадности, у прошлост, интересантно је навести следећи податак: За време турске управе, најнапреднији и највиталнији Албанци су емигрирали, углавном, у јужну Италију, као територијално најближу земљу у којој није било Турака. Сви су они били православни. Из тога се може закључити да је пре исламизације православље било доминантна хришћанска већина. И до данас у јужној Италији живи, у затвореним групама, око двеста хиљада „итало-албанаца“. Они су доцније поунијађени — у лигурској имају православни обред и служе се албанским језиком, али признају папу као свога верског поглавара. Чак постоје две такве албанске епархије: у месту Лунгро са 24 парохије, 33 свештеника и 40 монахиња и око педесет хиљада верника и у месту Паина деи Албанези (код Палерма) са 15 парохија, 30 свештеника и 50 монахиња и око 34.000 верника.

Оснивање Албанске аутокефалне (самосталне) цркве

Албанија као земља постала је независна после балканско-турских ратова 1912/13, а у јануару почела је да се и политички организује. На конгресу у Лушини је образована Народна скупштина и влада у Тирани. Све општине од Скадра до Аригирикастра

су се прикључиле новообразованој влади. Средином 1922. године сви грчки архијереји су напустили територију новоосноване државе Албаније. Земља је остала без више црквене јерархије.

Иницијативом тадањег архимандрита Висариона, сазван је 11. септембра 1922. године у Берату православно-народни сабор. Присуствовали су сви православни свештеници и много народа. На Сабору је једногласно закључено:

1. да се установи највише тело Албанске православне цркве — привремени Синод. Синоду се дају сва права које нормално има аутокефална (самостална) Црква.

Пошто је Албанска црква остала без епископа, решено је да се на литургији помињу „сви архијереји православне Цркве“.

2. Да се од остатака некадање скадарске, охридске и дебарске епархије образује драчка митрополија.

3. Једногласно је изабран за епископа драчког др Висарион, који је био душа целокупног покрета. Решено је да се затраже два епископа, који ће архимандрита Висариона посветити у чин епископа.

Новоназначени епископ Висарион се обратио најближој аутокефалној Цркви — Српској патријаршији, са молбом за хиротонију, тј. посвећење епископа. Али, Патријаршија је то одбила. Одбила је и предлог да постави два епископа који би привремено, као албански епископи, администрирали остацима скадарске, охридске и дебарске епархије и радили у корист и на добро и Југославије и Албаније.

Најзад, др Висариона су хиротонисали (извршили рукополагање — посвећење за епископа) у манастиру Савини, код Херцег-Новог, два руска избегличка епископа — Гермоген и Михаил. (Овај Гермоген биће доцније по злу познати „доглавар православне цркве“ у злогласној Павелићевој НД Хрватској.)

Пошто су одбијени од Српске патријаршије, Албанци су се, по нужди, обратили Цариградској патријаршији и од ње тражили два епископа. Патријаршија је прихватила захтев Албанаца. По речима др Висариона „на жалост, уместо два славофила, добоше два гркофила“.

У Цариград је 11. априла 1923. г. стигло албанско изасланство, које је предводио „изванредни представник Албанске цркве, свештеник Папа Василије Маркори. Изасланство је инсистирало на добијању аутокефалности (независности), по угледу на српску, грчку и румунску Цркву, које су одмах по политичкој самостално-

сти постале аутокефалне. Патријаршија је пристала на самоуправу (аутономију) Албанске цркве, са посебним синодом, који ће бирати епископе „предложене од клира и народа дотичних епархија“, које ће потврђивати цариградски патријарх.

Патријаршија је дала и основне смернице у једанаест тачака, нешто као скраћени устав, којих је требало да се придржава „Православна епархија албанска“.

У саставу архиепископије су биле четири епархије: драчка, горичка, бератска и дринопольска (Аргирокастро). Епископи имају право апелације цариградском патријарху. Богослужбени језик је „језик еванђеља“ (грчки), али се, као изузетак, дозвољава и употреба албанског језика под условима које буде прописао Свети синод Албанске архиепископије.

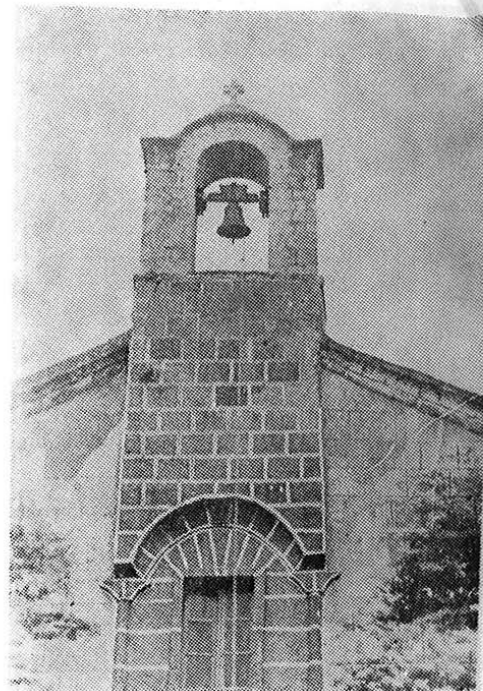
Основне смернице патријаршије нису никада ступиле у живот. Грчки епископи, који су дошли, пристали су да се у Албанској цркви образује Врховни црквени одбор. На његовом челу је било свештено лице. Епископ Висарион је постављен за члана тог Одбора, али у његовом раду није учествовао. Одбор је постао врховна власт у Цркви. Настала је нека врста раскола, који је штетио интересима Цркве.

Албанци су се стално обраћали патријаршији у Цариграду и инсистирали на добијању аутокефалности Цркве. Патријаршија је то упорно одбијала. Но Албанци су се у својим поступцима понашали као да аутокефалност већ имају. Најзад је Патријарх ипак попустио. Године 1937. је званично признала аутокефалност Албанској православној цркви.

Како се Српска црква односила према Албанској православној цркви? Видели смо да се она од ње дистанцирала од самог почетка. Доцније ју је прећутно признавала. Независно од Албанске православне цркве, у Скадру је било седиште српског православног викарног епископа, члана Српске патријаршије, који је на литургији помињао име српског патријарха. Њега су тамо органи власти сматрали „за госта“. Он у грађанском смислу није имао никакве јурисдикције, нити му је државна управа признавала званично било какву власт. Али је у стварности био веома поштована и цењена личност.

Црква и религија у савременој Албанији

Једина земља на свету која је Уставом ускратила народу његово основно људско право — слободу савести

Православна црква у Тирани

— је Албанија. Није то учињено на бази некакве марксистичке идеологије или философије. Албански атеизам је у самој бити чудновати, ирационални, тамни албански национализам — „религија Албанаца је албанизам“ је лозинка савремених властодржаца. Што је најжалосније, данашње власти у Албанији се тиме поносе као највећим и најпрогресивнијим достигнућем што је „Албанија прва атеистичка држава у свету“. Ми бисмо додали: свакако и — последња.

Уставом од 30. 12. 1976. год. у чл. 55. изричито стоји: „Забрањена је фашистичка, антидемократска, религијска, ратнохушкачка, антисоцијалистичка делатност и пропаганда као и подстицање расне и народне мржње“. У чл. 49. иде се чак тако далеко да се и „родитељи чине одговорним за комунистичко васпитање своје деце“.

Наведене уставне одредбе су само несрећни епизод непријатељског става албанских власти према религији уопште, који траје још од 1944. године.

Године 1950, 5. априла, влада је издала „Декрет о одобрењу статута Аутокефалне православне албанске цркве“. Права Цркве су потпуно ограничена, чак и у верским и обредним стварима. Црквене власти су и пре овог декрета дошле у извесан конфликт са политичким властима. Наиме, православни архиепископ Тиране Христофор (Киси) успротивио се „јединству“, које се састојало у потчињењу Албанске аутокефалне цркве Москви, када су Албанија и Москва биле у пријатељским односима. У

У Албанији је 1968. године затворено 2160 цркава и цамија, колико их је укупно и било у овој земљи. Данас једина организована епархија Албанске православне цркве слободно врши своју мисију у Сједињеним Америчким Државама. На жалост, она је удова већ неколико година. Пре извесног времена упокојио се у Бостону њен епископ Марко (Липа), који је тридесет година стајао на челу Албанске православне епархије. Епископ Марко је завршио своје школовање на Халци, крај Цариграда, и за епископа је био посвећен у Цариграду, 1950. године, од стране блажене успомене патријарха Атинагоре. Његово место, због недостатка епископских кандидата, још није попуњено.

августу 1949. године Христофор је збачен са свог трона и кратко време после тога био је убијен.

Сличан „декрет“ од 30. јула 1950. односио се и на Римокатоличку цркву у Албанији. Наведено је да ова црква не може имати са Ватиканом никакве организационе, политичке или економске односе, а координацију по верским питањима може да врши искључиво преко органа владе.

Црква и верски службеници су означени као реакционари и агенти страних служби. И поред затворености ове земље према свету, познате су стотине случајева свештеника — по именима и презименима — православних и римокатоличких, заточених

у логорима, мучених, убијених. Наведимо само један случај, који је по бруталности типичан. Вест су саопштили бегунци из Албаније у Беч и Рим 1973. године:

Римокатолички свештеник Стјефен Курти крстио је тајно у концентрационом логору Јушња (57 км од Драча), где је био затворен, новорођенче једне сапатнице заточене у истом логору. Обоје су били потказани. У бившој сеоској цркви у селу Милот свештенику је судио „народни суд“. По кратком поступку осуђен је на смрт стрељањем. Имовина му је подељена становницима села.

А то је било пре новог устава из 1976. године, којим је религија изједначена са фашизмом, контрареволуцијом и ратнохушакчком делатношћу!

Последњи поглавар Албанске православне цркве, архиепископ Дамјан, несаломљив у односу на све притиске, достојанствено и усправно је ишао путем мучеништва. Иако у дубокој старости, заточен је 1967. године у концентрационом логору. Осамдесетогодишњи старац је тамо и умро 1973. године, после шестогодишњег тамновања.

Стотине цркава су претворене у штале, фабричке радионице, сале за разне потребе, складишта, или су порушене. Верски обреди су законом најстрожије забрањени. Наведени пример свештеника Стјефена Куртија то најбоље илуструје.

Да ли су у овој малој земљи дошла последња, апокалиптична времена или је Господ обогатио стотинама новомученика да би била сјајнија, светија и светлија у будућности? Ретки путници из Европе који посете Албанију, иако добро чувани од својих „водича“, доносе вести да је у народу религија жива. Неретки су случајеви да народ крадомице даје знакове да је хришћанин. Најчешће на тај начин што се, неучљиво за своју околину, прекрсти или покаже на неки начин знак крста, али тако да би то странац могао да примети. Слично као у најранијим временима гоњења Цркве Христове!

Наше је да се молимо за, једино Богу познате, многобројне страдалнике ове суседне земље.

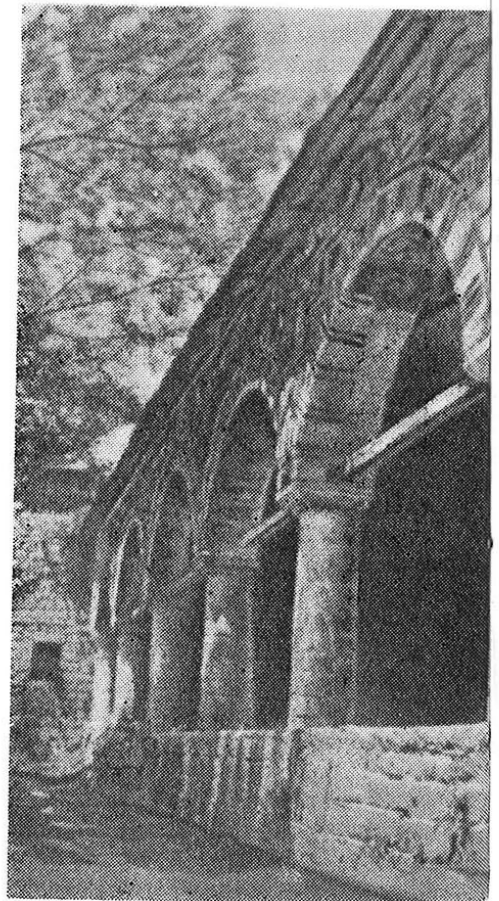
Јован Олбина

**Мир Божији —
ХРИСТОС СЕ РОДИ!
Срећна Вам
и Богом
благословена
нова 1985. година!**

Хришћанска уметност у Албанији

У средњовековној црквеној архитектури у Албанији преовладавао је византијски утицај, на пример, на цркви из 14. века манастира Светога Николе у Месопотами код Делвине, на југу земље, и др. На северу Албаније, међутим, где је јак утицај био римокатолицизма, цркве су грађене у романском стилу, нпр. Саборна црква у Шасију, Богородичина црква (са фрескама) у Вау-и-Дејесу код Скадра, црква Светитеља Сергија и Вакха (површине 10 × 30 м) у Оботију, такође код Скадра а недалеко од југословенске границе — све из 13. века.

Крајем 17. и почетком 18. века више цркава било је подигнуто у Вокскопоји (центру хришћанске културе на југоистоку Албаније) и Виткукију, код Корче. Средњовековни град Вокскопоја, основан у 14. веку, сада је село; у њему су цркве: Свете Петке из 14. века, Свете Марије из 1712, Светога Михаила (са фрескама) из 18. века, Светог Пролома из 1632—34, украшене каменим рељефи-

Онуфри
из Неокастра:
„Пророк Давид“
део фреске
цркве Св. Николе
у селу Шељцан,
середина 16. века

ма, Светог Николе из 18. века (површине 13 × 33 м) са живописом мајстора Давида (из) Селенице, Констандина и Криста, и са рељефним украсима од камена. У сагласности са наређењем турских власти, храмови се по своме спољашњем облику готово нису разликовали од кућа за становање. У ствари, то су већином тробродне базилике са скривеном куполом испод високог двосливног крова, и са петоделним или чак седмоделним олтарским апсидама. Храм има галерију којој носи низ камених изрезбарених стубова, што је чинило и једини спољни украс грађевине. (Нешто слично имамо и ми, на пример, на Старој цркви у Нишу и др.)

Живопис у средњовековној Албанији се развијао такође под јаким утицајем Византије. Најстарији споменици фреско-сликарства припадају 13—14. веку — фреске у црквама Свете Тројице у Лавдарију (у пределу Опар), Свете Марије Влахернске у Берату (у средишњој Албанији); у Аполонији, старом лучком граду у приморју, близу села Појани, код Вилоре, на месту некрополе изван зидина града је манастир из 14. в. са црквом Свете Марије, изграђене у византијској традицији и живописане (у њој је групни портрет породице византијског цара Андроника II Палеолога).

У току 16. века у Албанију допире одједи европске ренесансе, а ви-

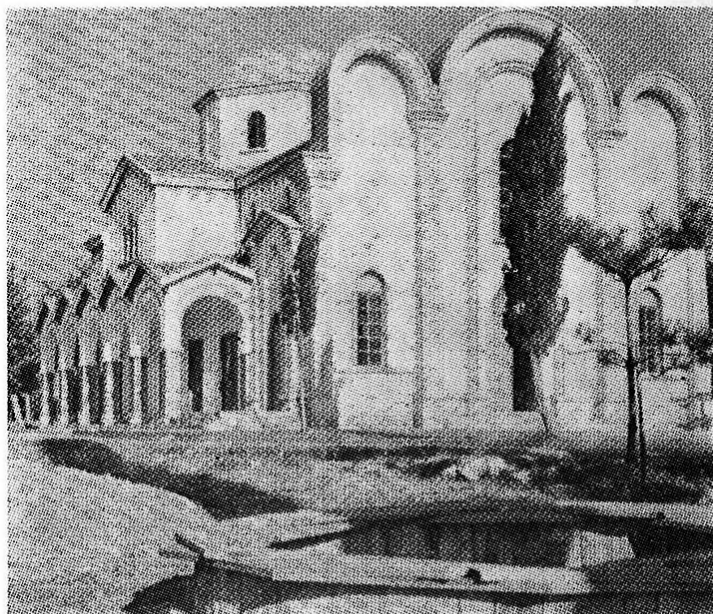
зантиске традиције слабе. Најдаровитији сликари из средине 16. века били су *Онуфри из Неокастра* (данашњег Елбасана) и његов син *Никола*. Онуфри је живописао цркву Светог Теодора у тврђави Берат, затим цркве Свете Петке у селу Валеш и Светог Николе у селу Шељцан, у којој је иконописао и камени иконостас 1554. године. Онуфријев син, Никола из Неокастра, је живописао цркву Свете Марије (Богородице) Влахернске у Берату 1578. године. Онуфри донекле одступа од канона византијске сликарске школе и уно-

си више реализма уз промене у традиционалним композицијама, које прилагођава захтевима архитектуре храма. Лик пророка Давида, у цркви села Шељцан, изведен у нежној ружичасто-сивкастој тами, а слободним и снажним потезима Онуфрија из Неокастра, подсећа по својој грубости на ликове старих горштакана — пастира са планинских пашњака Албаније.

У 18. веку јачају све више реалистичке тенденције у фреско-сликарству. Уметнички центри у то време били су, поред већ поменутог *Воскопоје* и *Виткукија*, још и *Корча*, *Елбасан* и *Берат*, у средишњој и јужној Албанији. Град *Корча* познат је из 13. века; у корчанској цркви Живоносног извора (из 18. в.) на гласу су царске двери у дуборезу, и епископски престо (из 19. в.). *Елбасан* је првобитно био римско утврђење Скампа из 1. века; то је затим грчки Неокастрон, па словенски Новиград и италијанска Теранова; заузевши га, Турци овај град преправљају 1466 г. и мењају му назив у садашњи Елбасан. *Берати* се некада (од 9. века) звао Белиград и одатле је произашло његово данашње име; имао је 15 цркава, међу којима је црква Свете Марије — Богородице Влахернске из 13. века, византијског типа (живописао ју је Никола из Неокастра 1578). Бератска саборна црква из 18. века има значајан дуборезни иконостас.

Познат уметник у Албанији тога доба је *Давид* (из) *Селенице*; он је, у цркви Светог Николе у Воскопоју, 1724. г. насликао први албански световни портрет, приказавши задужбинара ове цркве у одећи тога времена. Тада су радили у Албанији и браћа *Костандин* и *Атанас Корча*.

Тирански
катедрални храм,
данас
Омладински клуб

Лево:
Колонада
цркве
Св. Николе
у Воскопоју,
18. век

ри (из Корче), тамошњи познати мајстори; они су између 1744—83. г. живописали многе цркве у Воскопоји, Виткукију, Корчи, Арденици и Мизеки; израдили су портрет Јована Кукџеља — композитора из 12. века (на фресци у манастиру Арденици, на југозападу Албаније). Иконописац из 18. века је и *Костандин Шпатараку*; он је између 1736—67. г. иконописао иконостасе црква у Виткукију (манастир Светога Петра), у Кавали (црква Свете Петке), Саборне цркве манастира у Арденици, а такође и црква у селу Вердову (Поградец) и у Елбасану (црква Св. Бона — Јована — Владимира). Портретна минијатура на икони Св. Бона (Јована) Владимира у манастиру у Арденици, представља Карла Топију, албанског феудалца из 14. века.

Око средине 18. века настаје слабење уметности зидног сликарства, које уступа место сликању икона, а ово чува византијске традиције, и још у првој деценији 20. века задржало се као доминантан сликарски жанр у Албанији.

Б.

Пре седамдесет и четири године

Помоћ старе Крагујевачке цркве 1910. године за подизање моста на Лепеници

Однос Цркве и државе одвијао се кроз векове на три начина: 1) Црква је бивала потчињена држави и њеним господарима, 2) Црква је била изнад државе и делила је круне царевима и краљевима, и 3) Црква и држава су сарађивали помажући се узајамно, а све то на корист народа. Свети Сава је изабрао овај трећи пут на који је упутио Српску православну цркву. Има за то и један леп доказ о сарадњи Цркве и грађанских власти 1910. у Крагујевцу за време подизања моста на Лепеници.

Суд Општине града Крагујевца тражио је у октобру 1910. да му Стара црква у Крагујевцу додели помоћ за подизање моста на Лепеници. На овај леп апел Стара црква се одазвала и решила да помогне у висини од 1000 динара, што се види из акта ко-

ји се чува у Архиву Србије, у фонду Министарства просвете и црквених послова. Тим актом је Духовни суд Епархије београдске писао Министарству просвете и црквених послова 22. новембра 1910:

„Суд Општине града Крагујевца актом од 11. октобра т.г. Но. 18973. обратио се молбом Управи Старе крагујевачке цркве и моли, да јој из њених материјалних средстава да помоћ у 2—3000 динара за подизање једног моста на реци Лепеници код Старе крагујевачке цркве.

Управа Старе крагујевачке цркве прихватила је молбу Суда општинског и по истој, на седници својој од 25. октобра т.г., већина Управе црквене донела је решење: „Да се Општинском суду изда из црквене касе 1000 дин. на име помоћи за подизање једног моста на Лепеници код Старе цркве, пошто Дух. суд одобри овај издатак’.

Духовни суд предлаже господину министру просвете и црквених послова да би овај предмет требало одобрити’.

Министар је својим решењем од 6. децембра и.дг. одобрио ову помоћ и препоручио Духовном суду Епархије београдске „да учини даље што треба’.

Др Љубомир Дурковић-Јакшић

СТРАНИЦА ВЕРОНАУКЕ

ИЗЛАГАЊЕ 19.

Богородичини празници

Црквена година не почиње 1. јануара, када почиње година у вашем календару, већ 1/14. септембра. То је врло стари календар Хришћанске цркве наслеђен од Јевреја.

Празник који се слави у месецу септембру — празник којим почиње Нови завет — је Рођење пресвете Богородице — Мала Госпојина.

Ми се радујемо рођењу Пресвете Богородице зато што је она била једна од нас, једно обично људско биће, али Она је била тако чиста, тако добра, да је баш Она могла постати Мајком Господа Исуса Христа.

Бог нам је показао своју љубав давши нам свога Сина. Како би било страшно да нисмо примили Његов дар, да нисмо на љубав одговорили љубављу... али пресвета Богородица је примила дар за нас и дала одговор.

Рођење пресвете Богородице — Мала Госпојина — слави се 8/21. септембра и тропар 4. гласа је следећи:

Рођење Твоје, Богородице Дјеве, објави радост целом свету, јер из Тебе засја Сунце Правде — Христос Бог наш, Који укинувши проклетство даде благослов, а уништивши смрт дарова нам живот вечни.

Следећи Богородичин празник се празнује 21. новембра/4. децембра. Он слави Њено увођење — Ваведење у храм. Када је пресвета Богородица била стара три године, њени родитељи су је донели у Јерусалимски храм да је посвете Богу и ту су је оставили. Примиле су је побожне жене и свештеници који су служили при храму. Садржај празника се види и из тропара 4. гласа:

Данас је предзнак Божије благонаклоности и проповед о спасењу људи: у Божијем храму јавно се појави Дјева и свима предсказа Христа. И ми јој ускликнимо узвишеним гласом: радуј се, испуњење творачког провиђења.

Почетком фебруара месеца славимо Богородичин празник Сретења Господњег са старцем Симеоном. Ви ћете се сетити овога догађаја који је описан у лекцији — излагању 11. У служби овога празника ми, у личности светог праведног Симеона, славимо Стари завет, који се у богочовчанској личности четрдесетдневнoг Спаситеља су-

срео са Новим заветом, када је Дете-Исус донет у Јерусалимски храм да буде постављен пред Господа. У тропару празника 1. гласа пева се:

Радуј се, Богородице Дјеве, Ти која си стекла милост Божју, јер из Тебе засја Сунце Правде — Христос Бог наш, који просвећује оне што су у тами. Весели се и ти, старче праведни, јер си у наручје примио Ослободиоца душа наших, Који нам дарује васкрсење.

Највећи од свих Богородичиних празника је празник Благовештења пресвете Богородице, који се празнује 25. марта/7. априла. Ово је једини њен празник који је потпуно описан у Еванђељу светог апостола Луке главу 1:24—38.

У овом казивању ми видимо њену смиреност и послушност у односу на Божији позив. Пресвета Дјева Марија се уплашила од анђeosког поздрава, чије значење није одмах схватила. Али када је разумела да је то била Божија воља, Она је то прихватила и рекла: „Ево служитељке Господње; нека ми буде како си казао“.

Тако, у послушности и смирености једне младе девојке почиње чудо нашег спасења, чудо Божије, јер Бог шаље свог љубљеног Сина да нам да живот вечни.

И Тропар овога празника пева се четвртим гласом:

Данас је темељ нашег спасења постављен и вечна тајна објављена: Син Божји постаје Син Дјеве, и (арханђео) Гаврил јавља радосну вест. Зато и ми с њим ускликнимо Богородици: Радуј се, Ти која си стекла милост Божју, Господ је с Тобом!

Последњи Богородичин празник у току црквене године слави се 15/28. августа и зове се Успеније пресвете Богородице — Велика Госпојина, зато што је Она одмах ушла у један нов, вечни живот са својим Сином и Господом Исусом Христом.

У црквеној традицији сачувана је успомена, да је пресвета Богородица живела изванредан број година после Христовог васкрсења. Она је била заједно са апостолима када је Свети Дух сишао на њих. Заједно са апостолима узела је учешће у њиховом раду на упознавању свих људи са поруком Господа Исуса Христа. У часу њене смрти била је окренута апостолима, који у облацима добоше на њен погреб.

У тропару 1. гласа Црква на Успеније овако пева Богородици:

У рабању сачувала си дјевство, а по својој смрти ниси напустила свет, Богородице — преселила си се у живот, Мајко истинског живота, и својим молитвама од (вечне) смрти избављаш наше душе.

Задатак који треба урадити:

Приредите једну карту која ће приказати празнике пресвете Богородице. Назначите називе празника и датуме празновања, као и кратак садржај догађаја који се одређеног датума слави.

Црква

ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ
БОГОРОДИЦЕ

у Вреоцима

Како је село Вреоци добило своје име

Према запису свештеника Живојина М. Поповића, пароха вреочког, записаног 10. маја 1893. године, стоји да је „село Вреоци добило своје име још пре 200 година”. Наиме, врело Малог потока је било тако велико и јако да је на њему могло млети неколико витлова. Ово врело извирало је југоисточно од садањег гробља врељачког и текло је великом дубодолином, уливајући се у В. Јаругу а затим у Пештан. Пошто је овом врелу жица била много јака, а вода доста брза, то је у равни својом поплавом чинила велику штету људима. Зато се суседи договоре те угуше велико извирање воде — врела, од којег постане мање и назову га „вреоце”. Људи населивши се у околини овог извора назову се „Вреочани”, а доцније и село добије име „Вреоце” — данашњи Вреоци.

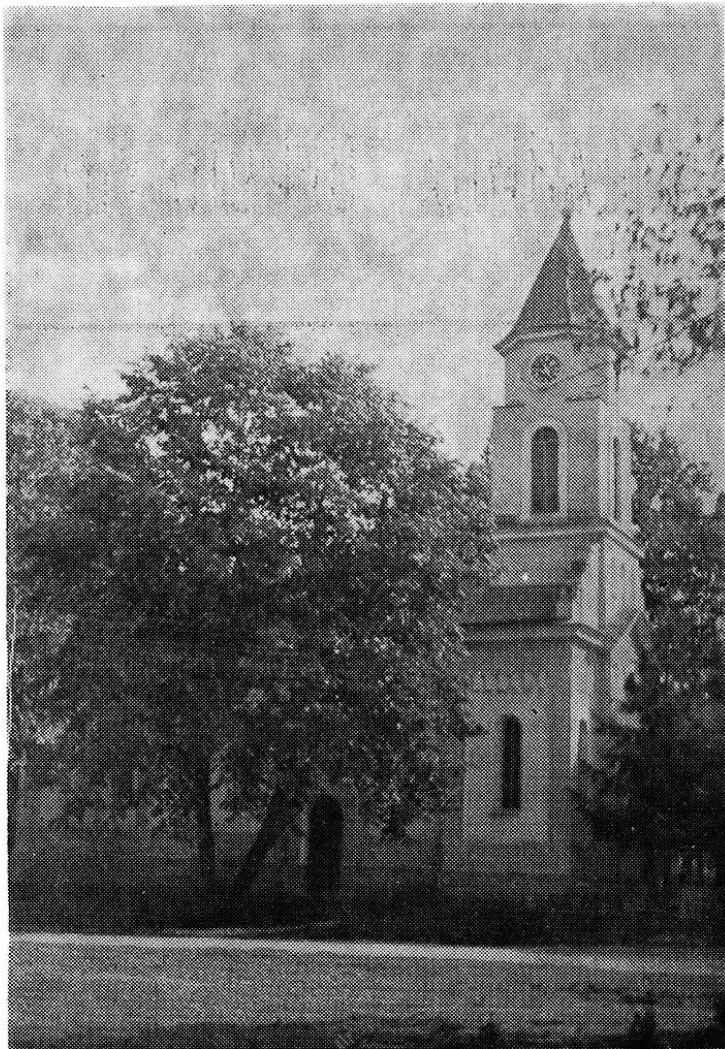
Црквица врелачка

Идући из Врелаца у ваљевску нахију или у село Цветовац, кад се хоће путем на старо село, прелази се на једном краку реке Колубаре званом „Лукавица”, преко дрвеног моста. Чим се пређе преко моста одмах с леве стране, у даљини од стотину метара, држећи се саме обале, у пашњаку

Црква брвнара у Вреоцима

Црква Богородичиног покрова у Вреоцима

Борба Марковића, има место звано „црквине”. По причању старих Вреочана на овом месту била је некада црква. Где је био олтар цркве то је сада вода обухватила и многе камене плоче налазе се у води које се лети на јаким сушама могу видети. На плочама нема никаквих писмених знакова по којима би се могло штогод знати о постанку ове цркве. Једино што постоји је народно предање које гласи:

У кључу „Милетића” била је наша српска православна црква, али су је Турци запалили и оборили, а седам свештеника Милетића посекли, где им кости још и данас из обале вире, а надгробне плоче у дну Лукавице леже. (Написах 8. августа 1890. године у храму „Покрова Пресвете Богородице”. Поп Живојин М. Поповић).

О постанку црква врелачких

Кад су Турци запалили Врелачку цркву у Милетића „Кључу”, поред реке Лукавице, онда Вреочани са осталим селима подигоше од слабе грабе другу цркву у Вреоцима, у густој шуми, у скривеном месту, под самом косом Врелачког брда, поред реке Церова потока.

Које је године подигнута — нико не памти, као што се не зна ни дан храмовне славе. Њу су Турци запалили 1813. године.

Године 1815. саграђена је трећа црква од дрвета, од места Старе цркве северно десет метара. Посвећена је Ваведењу Пресвете Богородице. Освећена је од стране митрополита српског Петра Јовановића.

Године 1872. села: Вреоци, Велики Црљени, Медошевац и Цветовац подигли су четврту цркву од тврдог материјала, западно од Старе цркве.

„Њу је озидео у готском стилу и мозаиком патосио, неимар Франц... за 39.600 динара. Она је посвећена празнику Покрова Богородице. На овај дан „пропојала“, каже се у запису Ж. М. Поповића, пароха врелачког.

Иконостас Нове цркве урадио је Настас Стефановић, живописац, а позлатио Никола Христић. Дрво је урадио Борбе С. Илић, столар из Београда, прилог Софије Давидовић, рентијера из Београда.

Црква Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима освећена је 1903. године, од стране митрополита београдског Инокентија Павловића, а за време свештеника Срећка Остојића.

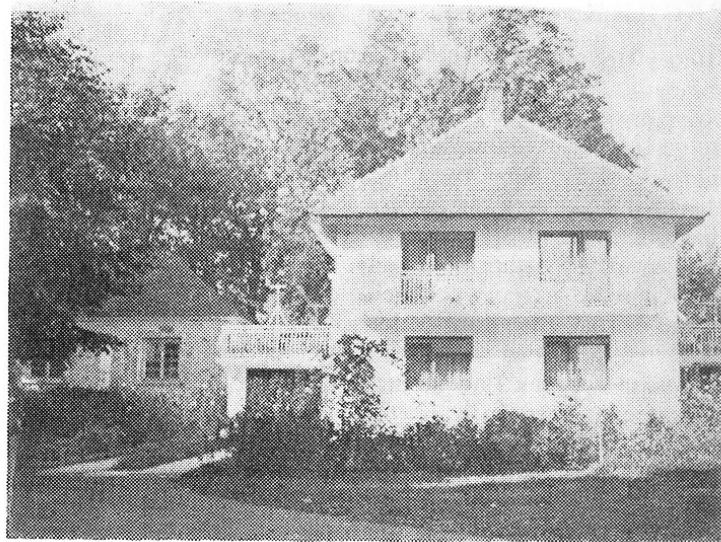
Свештеници вреочке парохије:

1. Хади-Стојан Крстић 1755—1815;
2. Пантелија Поповић
3. Илија Јовановић
4. Новак Поповић
5. Живојин Поповић —1902;
6. Срећко Остојић 1902—1935;
7. Симиша Аранић 1936—1941;
8. Михаило Антонијевић 1942—1946;
9. Момир Остојић 1946—1978;
10. Милорад Живковић 1978—1979;
11. Раде Антић 1979—

Свештеници великоцрљенске парохије — основана 1932.

1. Борбе Лужанин 1932—1937;
2. Момир Остојић 1938—1946;
3. Радоје Брадић 1946—1949;
4. Коста Новосилцев 1950—1958;
5. Томислав Једоксић 1957—1965;
6. Томислав Гајић 1967—1975;
7. Раде Антић 1975—1979;
8. Томислав Марић 1979—

Парохијски дом у Вреоцима

Ове године 23. септембра, Преосвећени владика Сава учинио је канонску посету цркви у Вреоцима. Испред улаза у Вреоче Владику су сачекала два аутомобила и допратили до цркве, а у порти, уз звуке звона, народ у реду с обе стране пута поздрављао је долазак свог Првосвештеника. У 8,30 отпочела је Архијерејска литургија уз саслужење шеснаесторице свештеника. На Литургији одговарао је хор богослова из Београда. Обраћајући се у току Литургије присутном народу Божјем, — Епископ је похвалио ревност парохијана овог светог храма, за све што су учинили, и позвао их да иду оним путем којим нас Господ позива, а који води у живот вечни. На крају, обележавајући овај догађај, Владика је младом пароха вреочног одликовао правом ношења црвеног појаса.

На крају литија је пошла из храма на освећење парохијског дома ко-

га подигоше млади вреочки пароси са својим парохијанима.

По завршеном чину освећења за све присутне приређена је хришћанска трпеза љубави, а на којој су узели учешће и представници државних власти

Око 14 часова, Владика је, уз звуке звона и домаћина срдечно испраћен, кренуо за Лазаревац да обиђе радове на цркви, а које изводи Завод за заштиту споменика културе.

Из Лазаревца пут је водио за Г. Трешњевицу, архијерејско намесништво орашачко, у посету Трешњевачкој цркви, коју је вредни јеромонах Филотеј недавно покрио бакром. Овде је сунце било на заласку. Према Шаторње и Страгара, кроз питоме пределе Шумадије, а око 20,30 часова, Преосвећени је стигао у своју резиденцију, завршавајући још један врло богат и плодносан дан.

Из епархијскога летописа

Епископ Сава посетио манастир Базијаш у Румунији

Недавно обновљени манастир Базијаш (Темишварска епархија), на обали Дунава, прославио је свечано своју славу. Преосвећени епископ шумадијски Сава, администратор Српске православне епархије темишварске, прошле године је служио архијерејску литургију у Базијашу, а ове године бденије уочи Преображења.

Бденије је почело у седам часова увече и служило се пред манастирским храмом, јер је у богослужењу узело учешћа неколико хиљада душа. Са Владиком је служило неколико свештеника и један ђакон, а певао је

мушки хор из Старе Молдаве. После прочитаног еванђеља, Владика је проповедао окупљеном народу и позвао га да у своме животу следи Господа и његову спасоносну науку, јер само Он није никада изневерио наше наде и наде наших предака.

Дуго и дуго је Владика миросао хиљаде народа и тек близу поноћи напустио је манастир Базијаш, јер је на празник Преображења служио литургију у манастиру Благовештењу, код Страгара.

Владика Сава на прослави цркве Св. Стефана Дечанског у Колумбусу, САД

Девог септембра ове године поменути храм у Колумбусу, држава Охајо, прославио је спаљивање менице, која је подигнута код банке приликом подизања овог храма.

Наиме, крајем августа 1967. године епископ Сава је основао парохију и

црквену општину у Колумбусу (главном граду државе Охајо у САД) са тада само 13 душа. За пароха је постављен протојереј др Матеја Матејић, тада професор Универзитета у Кливланду, чијом заслугом је подигнут овај храм и у његов часни престо положио мошти св. Стефана Дечанског, дар Преосвећеног епископа рашко-призренског Павла.

Око овога храма развила се парохија која данас окупља православне вернике четрнаест разних националности, које живе у највећој љубави јер им је ЈЕДАН ГОСПОД, ЈЕДНА ВЕРА и ЈЕДНО КРШТЕЊЕ (Еф. 4:5).

Свечану архијерејску литургију, уз помоћ пет свештеника, служили су у поменутом храму епископи Сава и Христофор; певао је мешовити хор из Колумбуса. Владика Христофор је поздравио парохијане овога храма у току литургије, а владика Сава у току свечаног ручка, на којем је било више стотина душа.

РЕСНИК

Црква Покрова Пресвете Богородице у Реснику сваке године на овај Богородичин празник слави своју храмовну славу. Ове године славље је увеличао својим присуством и служењем Његово Преосвештенство господин епископ Сава, који је, чинећи канонску посету Реснику о храмовној слави, извршио и мало освећење храма, после његове свеопште обнове.

Око 8,15 часова звона у Реснику су објавила долазак Епископа. Света Архијерејска литургија је отпочела у 8,30 часова. У току Литургије Преосвећени је одржао проповед присутнима, истичући значај овога празника и улогу Пресвете Богородице у домостроју људског спасења.

После опхода око светог храма пререзан је славски колач испред храма, а затим се прешло у канцеларијске просторије на послужење. Око 13 часова постављен је за све присутне славски ручак. У току ручка месни парох о. Мирослав Исаиловић, поздравно је и захвалио се Његовом Преосвештенству на посети и служењу у Реснику.

На крају устао је епископ Сава, захвалио се домаћинима на гостопримству и пожелео Ресничанима још већу ревност за дом Господњи. Срдачно испраћен од свих, око 15 часова Епископ је напустио Ресник, а пут га је водио у посету манастиру Благовештењу.

Упокојио се у Господу Протонамесник

ЖИВАН СРЕЋКОВИЋ

Дана 10. септембра 1984. године, у 78-ој години овоземаљског живота, преминуо је у Варварину протонамесник Живан Срећковић, пенз. парох обрешки. Сахрањен је 11. септембра на Новом гробљу у Варварину, уз чешће девет свештеника, великог броја поштовалаца као и његових бивших парохијана.

ПРИЛОЖНИЦИ ЛИСТА „КАЛЕНИЋА“ ЗА 1983/84. ГОД.

	дин.
Драгиша Кодиф, Мат. Бања	150
Живорад Јаковљевић, прота	2.000
Црквена општина Вреоци	1.000
Црквена општина Шопић	2.000
Црквена општина Петка	2.000
Црквена општина Јунковац	1.000
Црквена општина Чибутковица	1.000
Црквена општина Барошевац	1.000
Црквена општина Лазаревац	2.000
Живорад Јаковљевић, протојереј	2.000
Недељко Кусмук, свештеник	2.000
Србољуб Недељковић, свешт.	2.000
Томислав Марић, свештеник	1.500
Раде Антић, свештеник	1.000
Милорад Јанковић, свештеник	1.000
Радисав Обрадовић, свештеник	1.000
Томислав Једоксиф, свештеник	1.000
Станислав Митровић, свештеник	1.000
Драган Алић, свештеник	500
Стојадин Симић, Калудра	1.480
Црквена општина Сента	1.000
Миодраг Марјановић, Параћин	348
Владимир Аџемовић	1.000
Сарајевски хор, Сарајево	2.000
Богдан Гајић, Трстеник	180
Црквена општина Топола	5.000
Игуман Атинагора, ман. Папраћа	900
Василије Соколовић	1.500
Др Милорад Јовановић, Београд	1.000
Јован Олбина, Београд	380
Живка Поповић, Београд	260
Милева Миловановић, Београд	200

У породичном дворишту од покојника се, у име браће свештеника, опростио протонамесник Миливоје Гирић, парох варварински, а у храму, по извршеном чину опела, изасланик Епископа шумадијског, свештеник Томислав Радовановић, архијерејски намесник темњићи. На гробу, у име ученика које је о. Живан слао у богословију, од покојника се опростио о. Милутин Поповић, парох бачински.

Покојни о. Живан Срећковић рођен је 1906. године у Варварину, где је завршио основну школу и гимназију. Богословију је завршио у Сремским Карловцима и 1930. године био постављен за учитеља у хомолском селу Лазници. Године 1934. рукоположен је у чин свештеника и постављен за пароха лазничке парохије. На овој парохији остаје до 1937. године, а затим прелази на парохију обрешку и на њој остаје све до 1967. Те године о. Живан, иако му није било време за пензију, после смрти сина јединца, повлачи се са парохије и одлази да, крај свога живота, проведе у родном Варварину, где га је и смрт затекла.

Нека је блажен покој и вечан помен о. Живану у Небеском царству.

о. Т. Р.

Нада Илић, Крагујевац	3.000
Игуман Пимен, ман. Пр. Пчињ.	400
Божидар Бурчић, свешт., Инбија	280
Благоје Ристић, Светозарево	410
Живота Стевановић, Бадњевац	600
Јованка Гргуревић, Фоча	6.500
Обрад Симулов, свешт., Панчево	2.000
Босилка Ристановић, Крагујевац	880
Бранка Иванчевић, Београд	1.000
Бранислав Поповић, Београд	380
Милан Томашевић, Крагујевац	1.000
Јеромонах Мина, ман. Севојно	628
Борђе Лазић, протојереј	1.120
Милош Томашевић	38.000
Васа Гргуревић	5.700

ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ

Због поскупљења штампарских трошкова (штампе, хартије, боја) као и трошкова експедиције листа (поштански трошкови) претплата на „Каленић“ за наредну 1985. годину биће 240.— динара. Цена једном примерку је 40.— динара. Молимо претплатнике да ово имају у виду и покажу разумевање за наше тешкоће, остајући и даље наши читаоци и сарадници.

Молимо Вас да своја дуговања „Каленићу“ — издавачкој установи измириrete до краја године.

Из Уредништва „Каленића“

Каленић

ГОДИНА VI
36 (6/1984)

издаје Српска православна
епархија шумадијска.

Изрази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и
одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/326-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Милић“,
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена: 20,00 динара примерак

Годишња претплата 120,00.— д. а за
инострство: 12 ам. долара